

ผลงานการพัฒนาคุณภาพ (Poster Presentation)

1. ชื่อผลงาน: การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล
ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ปี 2561

2. คำสำคัญ: การคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล, Birth Before Arrival, BBA

3. สรุปผลงานโดยย่อ:

เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล ทีมผู้ดูแลงานอนามัยแม่และเด็กของอำเภอกุสุมาลย์ จึงได้พัฒนางานผ่านกระบวนการ PDCA โดยดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง เพื่อวางแผนป้องกัน และเฝ้าระวัง รวมทั้งการพัฒนางานบริการในคลินิกฝากครรภ์ของโรงพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเครือข่าย ทำให้เกิดผลลัพธ์ อุบัติการณ์การเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล ลดลงจาก 23 ราย ในปี 2560 เหลือ 4 ราย ในปี 2561 และไม่มีอุบัติการณ์การเกิดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกแรกเกิด

4. ชื่อและที่อยู่ขององค์กร:

โรงพยาบาลกุสุมาลย์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

5. สมาชิกทีม:

นางสาวธีรารัตน์ พลราชม	บริหารสาธารณสุขมูลฐานมหาบัณฑิต	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ
นางสาวสุทิสรา ทองพันธ์	พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางตุ้มคำ คำธิศรี	พยาบาลศาสตรบัณฑิต	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางเยาวดี คำภูษา	พยาบาลศาสตรบัณฑิต	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางปราณี ไพกรณ์	พยาบาลศาสตรบัณฑิต	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
นางสาวสมพร ขามรัตน์	สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
นายวิวัฒน์ พัดไธสง	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
นางสาวมัลลิกา ตติยะรัตน์	วิทยาศาสตร์บัณฑิต	นักวิทยาศาสตร์การแพทย์
นายสมผล สังขวรรณ	เภสัชศาสตรบัณฑิต	เภสัชกรชำนาญการ

6. เป้าหมาย: เพื่อลดอัตราการเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล ลงร้อยละ 50 ภายในระยะเวลา 1 ปี
ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

7. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ:

การคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เป็นปัญหาที่พบได้บ่อย ซึ่งจากสถิติหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดและมา Admit ที่โรงพยาบาลกุสุมาลย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2560 พบว่า มีการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล จำนวน 11, 14, 11, 10 และ 23 ราย ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2560 พบอุบัติการณ์ มารดาติดเชื้อในกระแสเลือด จำนวน 1 ราย และทารกแรกเกิดเสียชีวิต จำนวน 2 ราย และพบว่า ทารกแรกเกิดได้รับการตัดสายสะดือเองที่บ้าน จำนวน 4 ราย ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดสายสะดือ ได้แก่ มีดปอกผลไม้ กรรไกรตัดผ้า และไม้ไผ่ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะเกิดการติดเชื้อในกระแสเลือด หรือบาดทะยักได้

ดังนั้น ทางทีมผู้ดูแลงานอนามัยแม่และเด็กของอำเภอกุสุมาลย์ จึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง เพื่อวางแผนป้องกัน

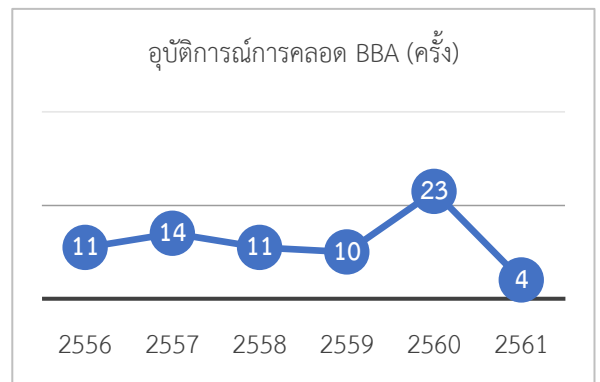
และเฝ้าระวัง รวมทั้งการพัฒนางานบริการในคลินิกฝากครรภ์ของโรงพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเครือข่าย เพื่อลดการเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล และลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารกต่อไป

8. กิจกรรมการพัฒนา: ทีมได้พัฒนางานผ่านกระบวนการ PDCA โดยการ

- PLAN - ทบทวนข้อมูลย้อนหลังจากแฟ้มเวชระเบียนผู้ป่วย สัมภาษณ์เชิงลึกมารดาหลังคลอดที่คลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล และสอบถามความคิดเห็นเรื่องการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- DO - ประชุมชี้แจง คั้นข้อมูล ค้นหาประเด็นปัญหาจากการดำเนินงาน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการดูแลหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง สื่อสารข้อมูลกลุ่มเสี่ยงแก่ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ พัฒนาแนวทางการให้ข้อมูลเมื่อใกล้คลอด คำแนะนำก่อนคลอด “ปวดหน่วง เจ็บต่า น้ำไหล” แจกไหมรัดสายสะดือ ติดหมายเลข 1669 หมายเลขติดต่อเจ้าหน้าที่ฝากครรภ์ บนหน้าสมุดฝากครรภ์
- CHECK - ประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก ติดตามข้อมูลการคลอดจากการรายงานผ่านกลุ่ม LINE และติดตามปัญหาการดำเนินงานผ่านการประชุมประจำเดือนของทีม MCH ระดับอำเภอ
- ACT - ปรับปรุงระบบการเฝ้าระวังหญิงใกล้คลอดกลุ่มเสี่ยง การเตรียมตัวก่อนคลอด และการพัฒนาฐานข้อมูลหญิงใกล้คลอดกลุ่มเสี่ยงเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง (นอกเขตอำเภอ) เพื่อสื่อสารข้อมูลระหว่างพื้นที่ได้

9. การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง:

จากการทบทวนข้อมูลย้อนหลังจากแฟ้มเวชระเบียนผู้ป่วยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล มากที่สุด ได้แก่ มารดาที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่ได้รับการฝากครรภ์ ตั้งครรภ์ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป เคยมีประวัติการคลอดก่อนกำหนด และเคยมีประวัติการคลอดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมารดาหลังคลอดที่คลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล พบว่าหญิงตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจที่จะคลอดเองที่บ้าน แต่ประเมินอาการผิดไม่คาดคิดว่าจะคลอด ซึ่งหลังการพัฒนา ทำให้หญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงได้รับการให้คำแนะนำในการเตรียมตัวก่อนคลอด การใช้สายไหมรัดสายสะดือ และอาการสำคัญก่อนคลอด ทำให้เกิดผลลัพธ์อุบัติการณ์การเกิดการคลอดบุตรก่อนมาถึงโรงพยาบาล ลดลงจาก 23 ราย ในปี 2560 เหลือ 4 ราย ในปี 2561 และไม่มีอุบัติการณ์การเกิดภาวะแทรกซ้อนของมารดาและทารก

10. บทเรียนที่ได้รับ:

บุคลากรทางสาธารณสุขยังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงของการคลอดก่อนมาถึงโรงพยาบาล ทำให้แก้ไขปัญหาได้ไม่ตรงจุด รวมถึงยังขาดการสื่อสารข้อมูลกลุ่มเสี่ยงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งทีมศึกษาได้คั้นข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการดูแล รวมถึงตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา โดยการกำหนดเป็นเชื่อมโยงระดับอำเภอ ตลอดจนการสื่อสารกับทีมที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อการดูแลที่ครอบคลุมต่อไป

11. การติดต่อกับทีมงาน:

- นางสาวธีรรัตน์ พลราชม โรงพยาบาลกุสุมาลย์ 08-1060-6628 mangmang20111@gmail.com
- นายสมพล สังข์วรรณ โรงพยาบาลกุสุมาลย์ 08-0166-6865 somphonrxubu@gmail.com